

SOCIALE media in het onderwijs

4

VAN RISICO NAAR KANS EN BALANS

De tijd van stoffige schoolborden en krijtjes lijkt definitief voorbij. Bijna alle klaslokalen zijn tegenwoordig voorzien van een digitaal schoolbord met toegang tot internet. Op steeds meer scholen is een snel, stabiel wifi-netwerk beschikbaar, waar vooral leerlingen met een tablet of smartphone enthousiast gebruik van maken. Toch zijn er nog maar weinig scholen die de mogelijkheden van sociale media optimaal benutten. Daarmee laat het onderwijs kansen liggen.

Sociale media zijn niet meer weg te denken uit onze maatschappij en nemen ook in de wereld van kinderen en jongeren een belangrijke plaats in. Steeds meer tieners hebben een eigen smartphone of tablet, waarmee ze overal en altijd bereikbaar zijn en continu in verbinding staan met vrienden en klasgenoten. Ze hebben een Hyves-, Facebook- en Twitteraccount en ook via Whatsapp of Ping staan ze 24 uur per dag met elkaar in contact.

De behoefte om met elkaar te communiceren is groot en dat lukt uitstekend met behulp van sociale media. Nederlandse kinderen zijn koploper in Europa: 70 procent van de kinderen tussen 9 en 12 jaar heeft een profiel op een sociaal netwerk. Bij 13- tot 16-jarigen is dat al 87 procent (bron: inspiratieboek Sociale Media op de Basisschool, 2012).

Delen en samenwerken

Jongeren zijn dus in hun vrije tijd enthousiast bezig met sociale media, om contact te leggen en bij te blijven. Maar sociale media kunnen ook functioneel ingezet worden in het onderwijs. Het gaat dan vooral om het

delen van content, dus tekst, geluid en beeld, om samen te werken en van elkaar te leren.

Dat heeft ook een functie. Onderwijs bereidt jongeren voor op hun toekomst. Wie niet goed leert omgaan met sociale media, loopt een achterstand op. Zowel in het vervolgonderwijs als op de arbeidsmarkt is het steeds belangrijker dat je met sociale media uit de voeten kunt. *'Als je niet meedoet en niet mediawijs wordt, blijf je digitaal ongeletterd'*, beaamt Remco Pijpers, directeur van stichting Mijn Kind Online. *'Sociale Media zijn overal om je heen'*, zegt ook Frans Schouwenburg, strategisch adviseur van Kennisnet. *'Zorg dat je ermee kunt werken en doe er je voordeel mee!'*

Ook Pedro de Bruyckere, pedagoog en als jongerenonderzoeker goed op de hoogte van wat tieners beweegt, benadrukt het belang van sociale media: *'Het is bijna onmogelijk om nog voor school te werken zonder internet en sociale media.'*

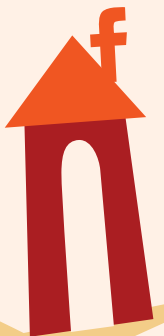
Aan de leerlingen zal het in elk geval niet liggen: die zijn extra gemotiveerd voor de lessen waarbij sociale media worden ingezet. Dat sluit namelijk aan bij hun belevingswereld en ze vinden het leuk om tijdens de

les niet alleen met boeken, maar ook met smartphone, tablet of computer te werken.

Mediawijsheid en netiquette

Mediawijsheid leeft. Op veel scholen worden ouderavonden georganiseerd over bijvoorbeeld het gebruik van sociale media. Helaas is de insteek vaak vooral hoe je moet omgaan met incidenten, zoals pesten of schending van privacy op sociale media. Frans Schouwenburg (Kennisnet): *'Het is jammer dat er meer aandacht is voor de gevaren en de negatieve aspecten dan voor de kansen en mogelijkheden.'*

Natuurlijk is het wel van belang om leerlingen mediawijs te maken en hen de 'netiquette' bij te brengen, de ongeschreven regels over hoe je je moet gedragen op het internet. Leerlingen zijn misschien technisch vaardiger dan hun docenten, maar weten vaak niet wat de gevaren en de mogelijkheden zijn. Welke bronnen zijn betrouwbaar? Hoe openbaar zijn profielen op sociale media? Op welke content is auteursrecht van toepassing? Kinderen en jongeren hebben vaak geen idee. Dat moeten ze leren.

Remco Pijpers ziet daarin positieve ontwikkelingen: *'Met mediawijsheid wordt vaak bedoeld hoe je moet omgaan met sociale media. Het accent lag eerst vooral op de risico's, maar langzaam verschuift dat richting de kansen. Uiteindelijk zal er een balans bereikt worden. Scholen hebben wel hulp nodig om die balans te vinden. Je ziet ook dat er steeds meer middelen ontstaan om scholen daarin te helpen.'*

Justine Pardoën, hoofdredacteur van Ouders Online en medeoprichter van Mijn Kind Online, pleit er voor om met kinderen en jongeren in gesprek te gaan over mediawijsheid. *'Domweg verbieden van het gebruik van mobieltjes op school heeft geen zin, dat werkt averechts. Het is belangrijk om over de gevolgen van het gebruik van sociale media*

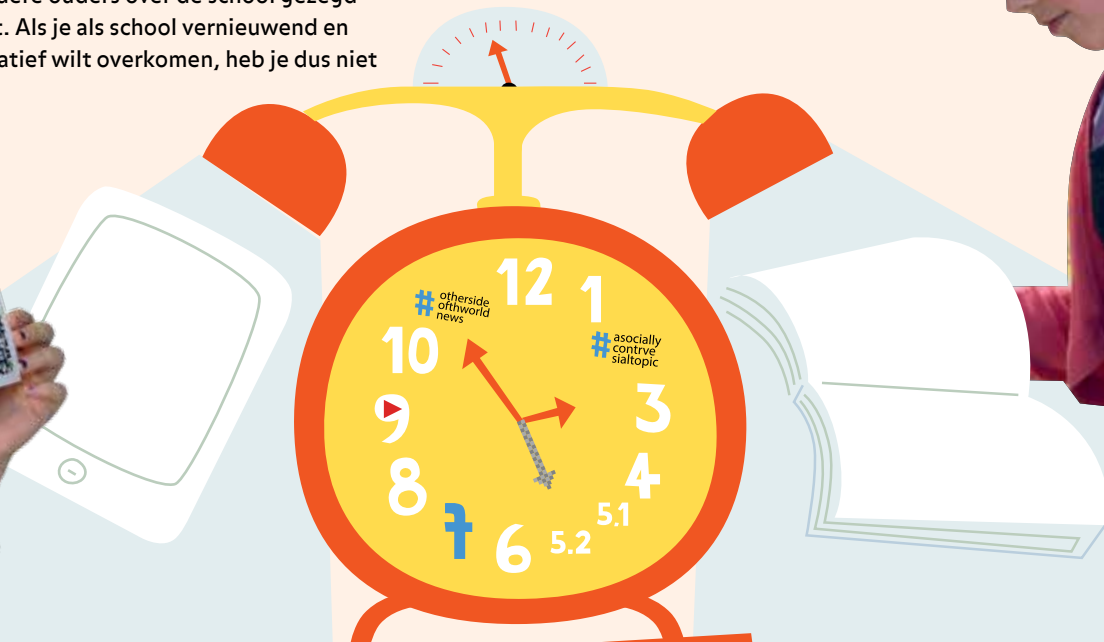
in de klas te praten. Zo kun je leerlingen er van bewustmaken dat sociale media erg afleiden: je kunt niet tegelijkertijd twitteren en opletten in de klas. Bepaal samen op welke manier sociale media wel kunnen bijdragen aan de les. Door leerlingen er bewust bij te betrekken, maak je ze ook medeverantwoordelijk.'

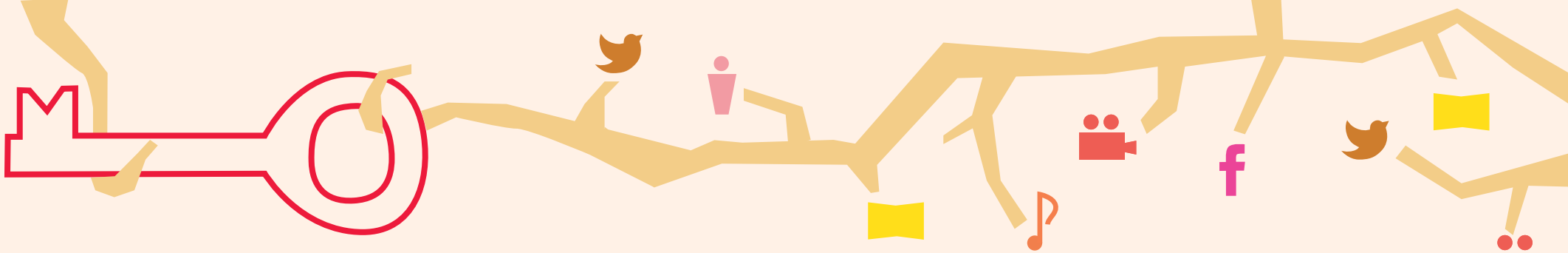
Bereid om te luisteren

Ouders die op zoek zijn naar een nieuwe school voor hun kind, zullen allereerst de website opzoeken op internet. Steeds vaker zullen ze ook op sociale media als Facebook en Twitter kijken wat er door leerlingen en andere ouders over de school gezegd wordt. Als je als school vernieuwend en innovatief wilt overkomen, heb je dus niet

alleen een dynamische up-to-date website nodig, maar moet je ook aanwezig zijn op de sociale media. Ook daar liggen kansen. Frans Schouwenburg: *'Scholen zijn nog veel te terughoudend met het inzetten van sociale media. Je kunt via sociale media bijvoorbeeld communiceren met nieuwe leerlingen. Ook is het belangrijk om je als school niet te laten overvallen door negatieve berichten, maar er op te reageren en misverstanden weg te nemen.'*

'Er is vaak meer aandacht voor de gevaren dan voor de mogelijkheden'

Via sociale media kun je ouders en leerlingen informatie geven over allerlei zaken die met school te maken hebben. Maar bij sociale media is geen sprake van eenrichtingsverkeer; het gaat juist om de dialoog. De doelgroep kan terugpraten en dus moet je bereid zijn te luisteren. Remco Pijpers:

'Wanneer je als school laat zien dat je openstaat voor die dialoog, hou je de regie in handen. Reageer positief op kritiek en denk er over na wat de identiteit van de school is en hoe je die via sociale media kunt uitdragen.'

6 Ondersteuning van de lesinhoud

Een van de belangrijkste kenmerken van sociale media is dat je, onafhankelijk van tijd en plaats, kennis kunt delen en kunt samenwerken. Dat biedt volop mogelijkheden voor het onderwijs. Het inzetten van sociale media om de lesinhoud te ondersteunen, gebeurt echter nog maar sporadisch en is vaak een experiment van docenten die zelf al *mediaminded* zijn. Jammer, want sociale media kunnen wel degelijk bijdragen aan het leerproces. Het werkt stimulerend om de gebruikelijke lesmethode af te wisselen met andere middelen. Leuk, voor zowel de leerlingen als de docent. Justine Pardoën: *'Uit onderzoek blijkt dat het de effectiviteit van de lessen ten goede komt wanneer leerkrachten zich fijn voelen bij de methode die ze gebruiken; het moet bij hen passen. Voordat je docenten dus gaat leren hoe ze sociale media kunnen inzetten in de klas, is het van belang die docenten te stimuleren om thuis te raken in de wereld van de sociale media. Laat ze experimenteren en ontdekken wat de kansen en mogelijkheden zijn. Geef niet alle brugklassers een tablet, maar alle docenten!'*

Volgens Kennisnet kan goed gebruik van ict in het onderwijs betere leerrendementen en een grotere motivatie van leerlingen opleveren. Het veroorzaakt bovendien meer efficiency voor de school. *'Of dit ook geldt voor gebruik van sociale media, moet onderzoek nog uitwijzen'*, zegt Frans Schouwenburg van Kennisnet. *'Maar ik denk zeker dat het belangrijk is dat scholen kijken naar de mogelijkheden van sociale media. Er is nu eenmaal een andere tijd aangebroken. Een van de primaire taken van school is het opleiden van leerlingen en hen voorbereiden op een beroepsleven. Om te solliciteren is het tegenwoordig pure noodzaak dat je een perfect profiel kunt aanmaken op LinkedIn. Als er in het beroepsleven zoiets belangrijks is veranderd, moet je dat als school ook oppakken.'*

Volgens Pedro de Bruyckere worden sociale media al veel meer gebruikt dan leerkrachten denken. *'Kinderen en jongeren praten over school op de sociale media en ze werken samen aan opdrachten en projecten via sociale media. Onbewust gaan leerkrachten daar ook vanuit: leerlingen krijgen veel minder tijd om een werkstuk in te leveren dan vroeger.'*

Een groot experiment

Net als hun leerlingen, maken ook steeds meer leerkrachten gebruik van sociale media voor privédoeleinden. Twitter en Facebook zijn goed ingeburgerd. Remco Pijpers denkt dan ook dat we aan de vooravond staan van het op grote schaal behandelen van sociale media-thema's in het onderwijs.

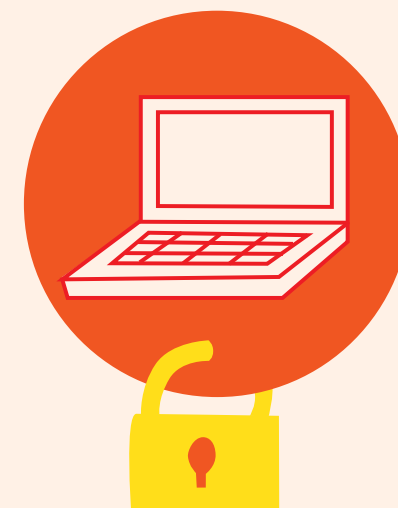
'Scholen zijn meer en meer bezig met de kansen om sociale media in te zetten in de klas. Als je dat op een goede manier doet, maak je kinderen tegelijkertijd mediawijs.'

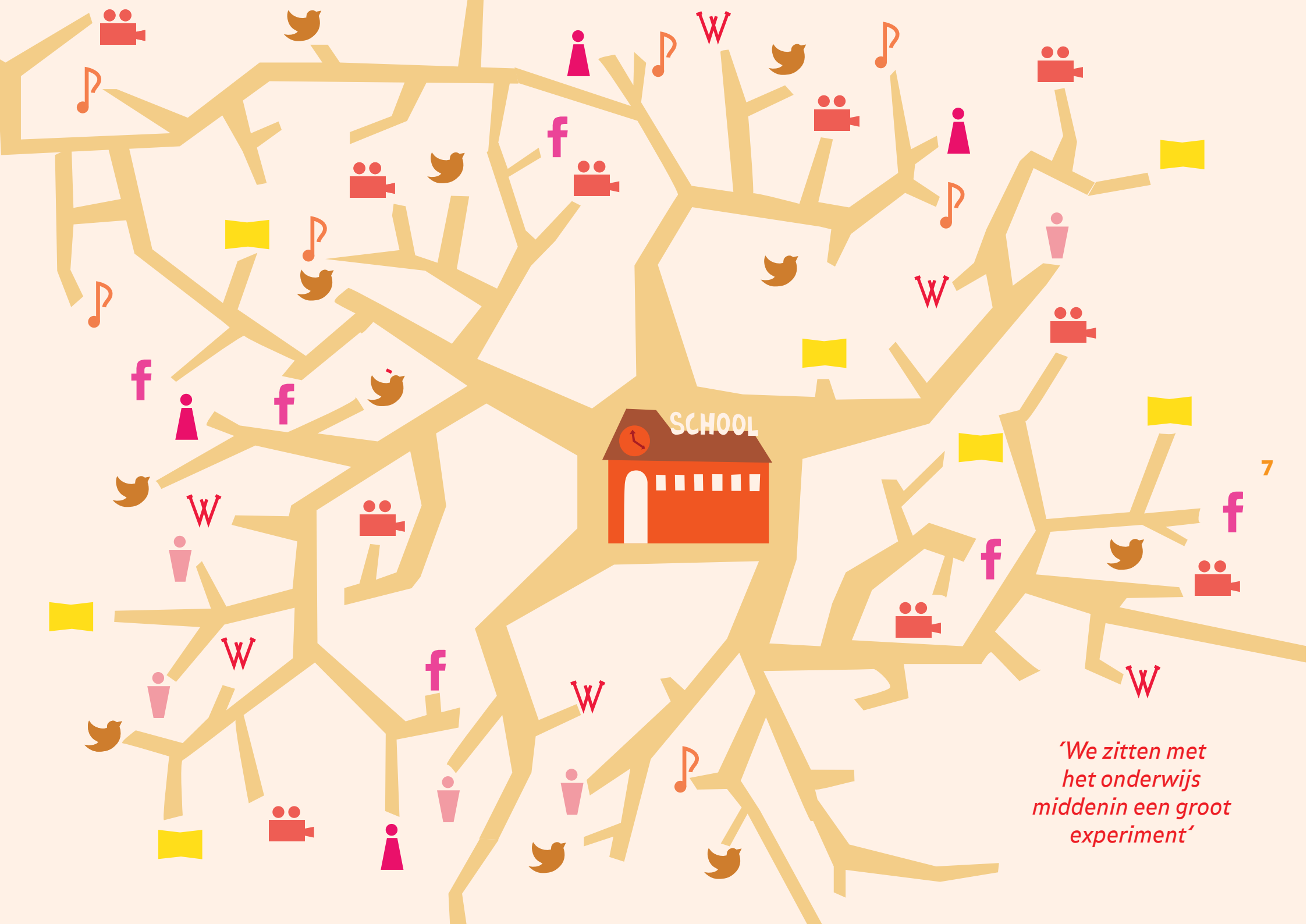
Volgens Frans Schouwenburg moeten scholen middenin de maatschappij staan om kinderen goed voor te kunnen

bereiden op die maatschappij. *'Wanneer zulke grote ontwikkelingen als sociale media hun intrede doen, dan kun je als school bijna niet anders dan het integreren en er de dingen uithalen die je kunt gebruiken.'*

'We moeten beseffen', benadrukt ook Justine Pardoën, *'dat we met het onderwijs middenin een groot experiment zitten. Het is een spannende tijd! Er gaat van alles veranderen, maar ik heb geen idee hoe het gaat uitpakken. Belangrijk is om de lol en de kansen van het experiment in te zien. Maar ook om te blijven reflecteren: het blind omarmen van sociale media in de klas werkt niet, je moet op zoek naar een goede balans. Wees kritisch en luister naar mensen die weerstand bieden; dat kan heel zinvol zijn.'*

Ook Pedro de Bruyckere pleit voor zo'n goede balans. *'Er zijn scholen waar technologie absoluut verboden is. Dat is wel heel extreem. Maar in de toekomst zullen sommige scholen wellicht ook overwegen om ruimtes te hebben waar je géén gebruik kunt maken van internet.'*

*'We zitten met
het onderwijs
middenin een groot
experiment'*